

แบบสรุปผลงานเด่น รพ.สต.ต้นแบบ 3 อ.3 ส.

ชื่อเรื่อง เกษตรปลอดภัย

ผู้รับผิดชอบ นางสาวเปรมวดี เอี่ยมวิจารณ์

1. ความเป็นมา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ผลผลิตทางการเกษตรมากมายหลายชนิด ประกอบกับภูมิประเทศร้อนชื้น ทำให้เหมาะแก่การเจริญเติบโต การแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชเป็นอย่างมาก การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้แก่ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจึงจำเป็นเพื่อลดการสูญเสีย และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้มากขึ้น แต่หากว่ามีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้องก็จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรโดยตรง คือ การเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากรายงานสถานการณ์สุขภาพคนไทยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2554-2556 ของกระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุถึงปัญหาสาธารณสุขที่มีแนวโน้มสูงขึ้นล้วนแต่เป็นโรคที่มีสาเหตุสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม กายภาพและชีวภาพทั้งสิ้น โรคที่เกิดจากลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ในด้านการเจ็บป่วยพบว่าโรคที่คนไทยต้องทนทุกข์ทรมานและสิ้นเปลืองค่ารักษาพยาบาลจำนวนมากก็เป็นโรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและลักษณะการใช้ชีวิตไม่ว่าจะเป็นโรคภูมิแพ้ โรคทางเดินหายใจ โรคกระเพาะ และโรคจากการได้รับสารอันตราย สารพิษในอากาศ (สำนักปฏิรูปสุขภาพ 2543) กระทรวงสาธารณสุขได้มีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีสุขภาพดี ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยกำหนดให้อัตราประชากรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่เกินร้อยละ 15 จากประชากรกลุ่มเสี่ยงในแผนพัฒนาสุขภาพ ฉบับที่ 10 (กระทรวงสาธารณสุข 2555)

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงถึงปัญหาสุขภาพของประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และพฤติกรรมปฏิบัติตัวอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่พบว่าประชาชนยัง ขาดความรู้ และการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้องในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การเลือกบริโภคพืชผักปลอดภัย รวมถึงการปลูกพืชผักปลอดภัย

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคอาหารที่ปลอดภัยไร้สารเคมี
2. เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงอันตรายและผลของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้อง
3. เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลดลง
4. เพื่อเพิ่มกลุ่มเกษตรกรปลอดภัยภายในตำบลห้วยพุก

3. เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้สารเคมี ผู้รับจ้างฉีดพ่นสารเคมี และประชาชนผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และไม่ปลอดภัย จำนวน 100 คน

4. กลวิธีดำเนินการ

1. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานแก่ผู้นำชุมชน เพื่อเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนต่อไป
2. จัดอบรมเกษตรกรที่ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและไม่ปลอดภัย และเชิญเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย สารรายใหม่และรายเก่า รวมทั้งประชาชนทั่วไปจำนวน 100 คน
3. จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านปลูกผักปลอดภัยปรุงอาหาร
4. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารชีวภาพในการปลูกพืชผักไว้บริโภคเอง
5. สุ่มตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้บริโภค
6. ให้ความรู้และสุศึกษาการปฏิบัติตนแก่เกษตรกรที่ผลเลือดอยู่ในกลุ่มอันตราย
7. เจาะเลือดซ้ำครั้งที่ 2 ทุกราย
8. แจกแบบทดสอบให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและการปฏิบัติตัวเมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

9. แยกแบบทดสอบด้านความรู้ ที่สนใจ และ การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
หลังจากการดำเนินงานตามโครงการ

10. วิเคราะห์และประเมินความรู้ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายหลังการดำเนินงาน

5. สรุปผลที่เกิดขึ้น

1. กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้บริโภค ที่ตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดครั้งที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มอันตราย ตรวจสารเคมีตกค้างในเลือดครั้งที่ 2 พบอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มอันตราย ลดลง
2. ประชาชนมีความรู้ ในการปลูกพืชผักปลอดสารเคมีไว้บริโภคเองเพิ่มขึ้น
3. เกิดกลุ่มเกษตรกรปลอดสารเคมี ในหมู่ที่ 11 ตำบลห้วยพุก อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร

6. บทเรียนที่ได้รับ

มีกลุ่มเกษตรกรปลอดสารเคมีแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นแบบให้ประชาชนในชุมชนได้ศึกษา และเห็นวิถีในการปฏิบัติอย่างแท้จริง มีประชาชนชาวบ้านไว้ให้คำแนะนำแก่ผู้ที่สนใจ

